

УДК 351.746.1

DOI: <https://doi.org/10.35432/tisb272022276823>**Іван Іськів**

Викладач

Відокремленого структурного підрозділу

Технологічний фаховий коледж

Національного лісотехнічного університету України

<https://orcid.org/0000-0002-0626-1514>e-mail: iskiv.ivan@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА СУТНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Доведено важливість дослідження сутності забезпечення національної безпеки. Метою статті є характеристика сутності забезпечення національної безпеки. Методологія дослідження передбачає застосування сучасних методів теоретичного аналізу. Інформаційна база дослідження сутності забезпечення національної безпеки полягає у використанні чинного законодавства та наукових статей дотичних до обраної тематики. Доведено важливість забезпечення безпеки на усіх рівнях. Визначено, що поняття безпека цікаве для наукових кіл у будь-яких її проявах, від захисту окремого індивіда, його сфер діяльності, та до безпек національних та міжнародних масштабів. Сформовано схему основних елементів характеризуючи поняття національної безпеки з наукового погляду. В результаті, було встановлено, що під національною безпекою слід розуміти такий стан захищеності країни, при якому держава спроможна в межах своїх можливостей і правильної політики, забезпечувати безпечні умови існування для громадян, безперешкодно реалізовувати власні інтереси, а також підтримувати цілісність та суверенітет на усіх рівнях. Визначено та охарактеризовано основні складові забезпечення національної безпеки. Встановлено, що саме економічна складова займає одне з провідних місць в системі забезпечення національної безпеки. Економічна складова, представляє собою стан, за якого відбувається забезпечення розвитку економіки країни, виробничого потенціалу, формування ефективної економічної політики. Доведено, що реалії сьогодення як ніколи актуалізують важливість гарантування повноцінного управлінського забезпечення національної безпеки. Визначено, що ефективний процес забезпечення національної безпеки попросту неможливий без належної та правильно організованої державної політики, мета якої б була в повній мірі гарантувати та сприяти забезпеченню кожної складової. Встановлено, що перспективи подальших досліджень слід присвятити аналізу забезпечення захисту національних інтересів.

Ключові слова: безпека, національна безпека, сутність забезпечення безпеки, забезпечення національної безпеки, держава.

Ivan Iskiv

university teacher

Separated Structural Subdivision

Technological Professional College of

State Higher Education Institution

“National Forestry University of Ukraine”

<https://orcid.org/0000-0002-0626-1514>e-mail: iskiv.ivan@gmail.com

CHARACTERISTICS OF THE ESSENCE OF ENSURING NATIONAL SECURITY

The importance of studying the essence of ensuring national security is proved. The purpose of the article is to characterize the essence of ensuring national security. The research methodology involves the use of modern methods of theoretical analysis. The information base for the study of the essence of ensuring national security lies in the use of current legislation and scientific articles related to the chosen topic. The importance of security at all levels has been proven. It is determined that the concept of security is interesting for the scientific community in all its manifestations, from the protection of an individual, his spheres of activity and security of national and international scales. A scheme of the main elements characterizing the concept of national security from a scientific point of view has been formed. As a result, it was found that national security should be understood as such a state of security of the country, in which the state is able, within its capabilities and correct policy, to provide safe living conditions for citizens, freely pursue its own interests, and maintain integrity and sovereignty at all levels. . The main components of ensuring national security are defined and characterized. It has been established that it is the economic component that occupies one of the leading places in the system of ensuring national security. The economic component is a state in which the development of the country's economy, production potential, and the formation of an effective economic policy are ensured. It has been proven that today's realities, more than ever, actualize the importance of guaranteeing a full-fledged managerial support of national security. It has been determined that an effective process of ensuring national security is simply impossible without a proper and properly organized state policy, the purpose of which would be to fully guarantee and contribute to the provision of each component. It has been established that the prospects for further research should be devoted to the analysis of ensuring the protection of national interests.

Key words: security, national security, essence of security, national security, state.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Будь-якій людині з юнацтва зрозуміло, що означають слова небезпека та безпека. Це насамперед загроза насильства, загроза захворювання, загроза життю, зрештою, загроза самозбереження. Навпаки, захист від цих загроз сприймається нами як безпека. Кожна сім'я, кожна соціальна організація, кожна держава прагнуть свого самозбереження. Однак всесвітня історія дала нам безліч прикладів розпаду держав, зміни режимів, форм правління тощо не тільки внаслідок військової поразки, але й помилкової політики керівників країни. Мистецтво державного управління полягає у здатності вождів правильно визначати реальні загрози для держави, звідки б вони не виходили, своєчасно вживати заходів для їх усунення та створювати умови для процвітання країни та благополуччя населення. Такий підхід до розуміння безпеки виходить із посилки, що її гарантом та суб'єктом є держава, а отже, і пріоритети її мають бути встановлені документом вищої юридичної сили. Все це обумовлює актуалізацію обраної тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Важливі аспекти сутності забезпечення національної безпеки розкривалися в роботах таких вчених як Дж. Андерсон, Т. Брус, М. Браун, Е. Вайнінг, М. Вебер, Д. Веймер, В. Вільсон, Т. Дай, та інші. Однак ряд теорії і концепцій досі залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є загальнонаукові теоретико-стійкі методи дослідження особливостей розкриття сутності забезпечення національної безпеки. Інформаційна база дослідження сутності забезпечення національної безпеки полягає у використанні чинного законодавства та наукових статей дотичних до обраної тематики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Поняття безпека цікаве для наукових кіл у будь-яких її проявах, від захисту окремого індивіда, його сфер діяльності, та до безпек національних та міжнародних масштабів. В той же час, забезпечення безпечних умов існування та розвитку стало ключовою домінантою для сучасної людської спільноти по всьому світу.

На сьогоднішній день питання забезпечення безпеки, зокрема національної безпеки є як ніколи актуальним. Сучасний світ вже і не міг подумати, що питання територіальної експансії та світової війни буде підніматись у порядку денному світової спільноти. Та реальії сьогодення показують, що система національної безпеки в будь-який день може бути піддана різким та негативним впливам.

Розглядаючи найбільш негативні фактори, не можна не згадати про маніфестацію загроз у вигляді пандемії коронавірусу, що розпочалась в 2019 році та зумовила катастрофічні наслідки як в контексті втрати великої кількості людських життів, так і в контексті економічної кризи, що однаково сильно вразили систему національної безпеки практично кожної країни. І звичайно, одною з найбільш яскравих загроз та негативних факторів, що повипливав на більшість країн світу, але на нашу країну він спричинив особливо гострий негативний вплив на національну безпеку – повномасштабне військове вторгнення російської федерації та її територіальні посягання на суверенні території. Ця подія змусила більшість країн світу знову звернути увагу на військову та силову сферу забезпечення національної безпеки, в той час як раніше ці питання не мали такої активної уваги.

В цілому, узагальнюючи проведений теоретичний аналіз [1-5], ми можемо виділити ряд базових елементів, що найкраще характеризують поняття національної безпеки з наукового погляду (рис.1).

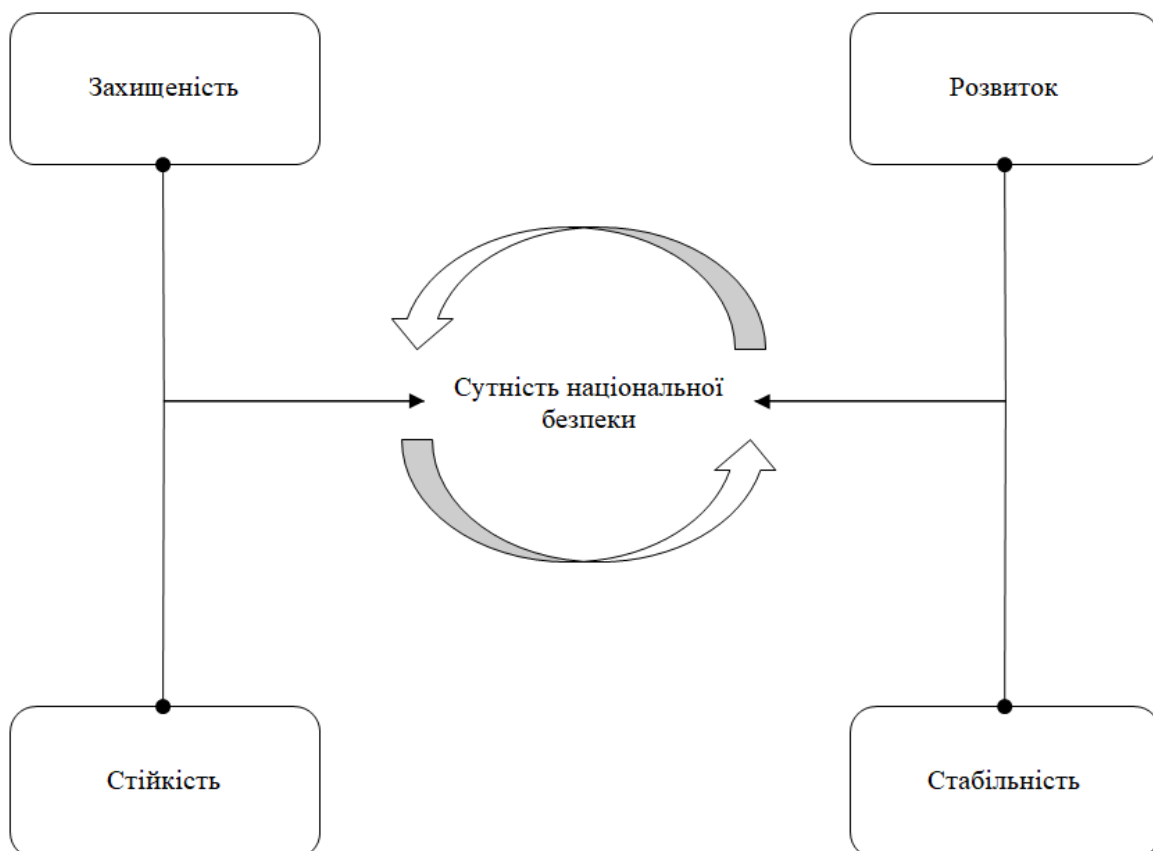

Рис.1. Основні елементи характеризуючі поняття національної безпеки з наукового погляду

Сформовано автором

Таким чином, ми вважаємо, що національна безпека – це такий стан захищеності країни, при якому держава спроможна в межах своїх можливостей і правильної політики, забезпечувати безпечні умови існування для громадян, безперешкодно реалізовувати власні інтереси, а також підтримувати цілісність та суверенітет на усіх рівнях.

На нашу думку, в контексті сьогоденних реалій, слід виділяти наступні складові в структурі національної безпеки.

1. Економічна, що представляє собою стан, за якого відбувається забезпечення розвитку економіки країни, виробничого потенціалу, формування ефективної економічної політики, розвиток рівня її міжнародної конкурентоспроможності, а також захисту економічної системи країни від можливих та реально існуючих небезпек та загроз, що можуть негативно вплинути на останню.

2. Військова складова передбачає середовище реалізації національних інтересів держави, захисту її суверенітету на територіальній цілісності, шляхом розвитку воєнного потенціалу, кадрової армії та достатнього для захисту та оборони рівня озброєння.

3. Внутрішньополітична складова, яка визначається як стан захищеності всіх внутрішньодержавних сфер діяльності країни від зловмисних посягань та негативних джерел всередині держави.

4. Зовнішньополітична складова включає в себе заходи щодо реалізації активної міжнародної політики та просування власних державних інтересів на міжнародній арені, що пов'язані з забезпеченням розвитку, захисту власних кордонів та суверенітету, формування нових торгових зв'язків та нівелювання впливу іноземних спеціальних служб на діяльність державних органів.

5. Інформаційна складова представляє собою простір, в якому всі інформаційні потоки, які надходять в систему управління країною піддаються послідовним процесам аналізу, моніторингу та відбору в контексті пошуку та видалення небезпечної та неправдивої для національної безпеки інформації та інформаційним впливам.

6. Екологічну складову слід розглядати як сукупність заходів всередині країни, які направлені на збереження та розвиток довкілля, природних ресурсів та біологічного різноманіття, а також стимулювання розвитку «зелених» видів енергії та захисту довкілля від всіх можливих загроз та небезпек техногенного, антропогенного та природного характеру.

7. Науково-технологічна, представляє собою стан розвитку та реалізації наукового, технологічного, інноваційного та виробничого потенціалу країни, що дає можливість національній економіці в повній мірі забезпечити власне функціонування та конкурентоспроможність, а також забезпечення економічного суверенітету за рахунок розвитку та примноження власних інтелектуальних та технологічних ресурсів.

8. Енергетична, що представлена станом, за якою всі енергетичні потреби країни, як в сфері побутового користування, так і в контексті виробничих потужностей, задовольняються у повному обсязі, забезпечуючи енергетичну незалежність країни.

Представлений нами список демонструє лише базові складові, які відображають найбільш критичні сфери забезпечення національної безпеки. Саме по собі явище національної безпеки є поліструктурним, а отже може включати в себе невичерпну кількість складових.

Реалії сьогодення як ніколи актуалізують важливість гарантування повноцінного управлінського забезпечення національної безпеки. На нашу думку, ефективний процес забезпечення національної безпеки попросту неможливий без належної та правильно організованої державної політики, мета якої б була в повній мірі гарантувати та сприяти забезпеченню кожної складової.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи, слід зазначити, що національна безпека – це складова частина загальної системи безпеки. Вона безпосередньо пов'язана з економічним, соціально-політичним та духовним розвитком країни. Проте наше суспільство не застраховане зростанням регресивних процесів. Забезпечення національної безпеки включає захист

культурної, духовної спадщини, історичних традицій, моральне виховання молоді, заборона на пропаганду насильства, вдосконалення єдиної державної системи забезпечення безпеки, забезпечення військової безпеки як найважливішого напряму діяльності держави, забезпечення адекватного реагування на загрози, що виникли в даний час, запобігання військовим конфліктам політичними, дипломатичними засобами. Таким чином, інтереси національної безпеки зачіпають посягання не тільки на людину та цінності суспільства, а й на конституційний лад, державну владу, а також на мир та безпеку загалом, захист від терористичних загроз та екстремістської діяльності. Саме тому, подальші дослідження слід присвятити аналізу забезпечення захисту національних інтересів.

Література

1. Polishchuk, O., Bobrova, Y., Bobrov, Y. The formation of a safety ecosystem in the context of ensuring the national homeland security. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 11, 2021, No. 6, pp. 683-689.
2. Patel, K., Chudasama, D. Homeland security Threats in Cyberspace. *National Journal of Cyber Security Law*, 2021, 4(1): 12-20.
3. Zedner, L. Too much security. *International Journal of the Sociology of Law*, 2003, 31(3): 155-184.
4. Verbivska, L., Lagodiienko, V., Filyppova, S., Papaika, O., Malin, O., Neustroiev, Y. Regulatory policy of the entrepreneurship development as a dominant of economic security of the national economy. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, 2022, No. 5, pp. 543-552.
5. Gubarieva, I. Strategic guidelines formation for economic security of national economy. *Actual Problems of Economics*, 2015, 168(6): 122-129.
6. Hobela, V. Economy offshoring in the national economic security. *Scientific Horizons*, 2020, 23(12): 109-120.

References

1. Polishchuk, O., Bobrova, Y., Bobrov, Y. (2021). The formation of a safety ecosystem in the context of ensuring the national homeland security. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 11, No. 6, pp. 683-689.
2. Patel, K., Chudasama, D. (2021). Homeland security Threats in Cyberspace. *National Journal of Cyber Security Law*, 4(1): 12-20.
3. Zedner, L. (2003). Too much security. *International Journal of the Sociology of Law*, 31(3): 155-184.
4. Verbivska, L., Lagodiienko, V., Filyppova, S., Papaika, O., Malin, O., Neustroiev, Y. (2022). Regulatory policy of the entrepreneurship development as a dominant of economic security of the national economy. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, No. 5, pp. 543-552.
5. Gubarieva, I. (2015). Strategic guidelines formation for economic security of national economy. *Actual Problems of Economics*, 168(6): 122-129.
6. Hobela, V. (2020). Economy offshoring in the national economic security. *Scientific Horizons*, 23(12): 109-120.